

УДК 342.951: 347.22: 34.096

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.45>

ПРАВОВА СУТНІСТЬ ДЕФІНІЦІЇ «ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ» У ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ»

Грицай С.О.,

кандидат юридичних наук, доцент

кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін

Інституту права та суспільних відносин,

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

<https://orcid.org/0000-0003-0051-6149>

Грицай С.О. Правова сутність дефініції «віртуальні активи» у Законі України «Про віртуальні активи».

У статті розглядається Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 року №2074-IX, який є першим у державі нормативним актом, що призваний регулювати обіг так званих «криптовалют», і яким введено нову правову дефініцію «віртуальні активи». Правова наука, як основний регулятор суспільних відносин, об'єктивно повинна встигати за їх швидкими сучасними змінами, реагувати на те що з'являються нові відносини на базі новітніх цифрових технологій. Саме вони є серйозним викликом законодавцеві, які з кінця ХХ століття, з неймовірно величезною швидкістю змінюють усе наше сучасне суспільство. Не є виключенням з цього мінливого процесу сучасності, і економіка, яка піддалася істотним змінам вже з появою Інтернету. Електронна торгівля та комерція, безготівкові розрахунки по мережі Інтернет все це міцно ввійшли в наше повсякденне життя. Криптовалюта, як загальна назва новітніх технологій, це новий фактор, який з кожним роком все більш впливає на економічні відносини. Протягом останніх п'яти років, коли багато країн вже активно почали включати в рамках національного законодавства правове регулювання криптовалют, - Україна залишалась осторонь від цього правотворчого процесу. Однак, з кожним роком ставало все більш явним, що така державна політика приведе лише до відставання від інших держав, в освоєнні новітніх технологій. Нарешті, з початку 2022 року, розуміння необхідності розвитку цифрових технологій, і в тому числі за допомогою адекватного правового регулювання «криптовалютою» в Україні розпочалось. Мета статті провести правовий огляд та аналіз прийнятого Верховною Радою України від 17.02.2022 року Закон України «Про віртуальні активи» №2074-IX та дослідити правову сутність поняття «віртуальні активи» на предмет повноти її визначеності. За результатами проведеного дослідження запропоновано з метою удосконалення поняття «віртуальні активи» та усунення у майбутньому не

вірного правозастосування у судовій практиці, внесення змін: у статті 200 «Інформація», глава 15 «Нематеріальні блага», розділ III «Об'єкти цивільних прав» Цивільного кодексу України; у пп.1 п1 статті 1 «Визначення термінів», розділу 1 «Загальні положення» Закону 2074 -IX ; у п 1 статті 4 «Правовий статус віртуальних активів» розділу II «Правовий режим віртуальних активів» Закону 2074 -IX.

Ключові слова: віртуальні активи, криптовалюта, біткоїн, стейблкоїн, токін, цифрова валюта, віртуальні валюта, електронні гроші, безготівкові гроші, грошові сурогати.

Hrytsai S.O. The legal essence of the definition of «virtual assets» in the Ukrainian law «On Virtual Assets».

The article considers the Law of Ukraine «On Virtual Assets» dated 17.02.2022 No. 2074-IX, which is the first normative act in the state that is called to regulate the circulation of so-called «cryptocurrencies», and which introduced a new legal definition of «virtual assets». Legal science, as the main regulator of social relations, objectively manages to keep up with their rapid modern changes, to respond to the emergence of new relationships on the basis of the latest digital technologies. They are a surreal challenge to the legislator, who since the end of the 20th century, with incredibly great speed, are changing our entire modern society. There is no exception to this changing process of modernity, and an economy that has been subjected to significant changes already with the advent of the Internet. E-commerce and commerce, cashless payments on the Internet are all firmly entered our daily lives. Cryptocurrency, as a common name for the latest technologies, is a factor that has a more impact on economic relations every year. regulation of cryptocurrencies - Ukraine remained away from this law-making process. However, every year it became more and more obvious that such a state policy would lead only to a lag behind other states in the development of new technologies. Finally, from the beginning of 2022,

the understanding of the need for the development of digital technologies, including through adequate legal regulation of «cryptocurrency» in Ukraine, has begun. The purpose of the article is to review and analyze the Law of Ukraine «On Virtual Assets» No. 2074-IX adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine dated 17.02.2022 and to investigate the legal essence of the concept of «virtual assets» for the completeness of its certainty. According to the results of the study, it was introduced in order to improve the concept of «virtual assets» and eliminate in the future the correct enforcement in judicial practice, amendments: in Article 200 «Information», Chapter 15 «Intangible Goods», Section III «Objects of Civil Rights» of the Civil Code of Ukraine; in sub-paragraph 1 of paragraph 1 of Article 1 «Definition of Terms», Section 1 «General Provisions» of law 2074-IX; in paragraph 1 of Article 4 «Legal status of virtual assets» of Section II «Legal mode of virtual assets» of the Law 2074-IX; in paragraph 1 of Article 4 «Legal status of virtual assets» of Section II «Legal regime of virtual assets» of the Law 2074-IX.

Key words: virtual assets, cryptocurrency, bitcoin, stablecoin, token, digital currency, virtual currency, electronic money, non-cash money, money surrogate.

Постановка проблеми (вступ). Правова наука, як основний регулятор суспільних відносин, об'єктивно повинна встигати за їх швидкими сучасними змінами, реагувати на те що з'являються нові відносини на базі новітніх цифрових технологій. Саме вони є серйозним викликом законодавцеві, які з кінця ХХ століття, з неймовірно величезною швидкістю змінюють усе наше сучасне суспільство. Не є виключенням з цього мінливого процесу сучасності, і економіка, яка піддалася істотним змінам вже з появою Інтернету. Електронна торгівля та комерція, безготівкові розрахунки по мережі Інтернет все це міцно ввійшли в наше повсякденне життя. Криптовалюта, як загальна назва новітніх технологій, це новий фактор, який з кожним роком все більш впливає на економічні відносини. Протягом останніх п'яти років, коли багато країн вже активно почали включати в рамках національного законодавства правове регулювання криптовалюти, - Україна залишалась осторонь від цього правотворчого процесу. Однак, з кожним роком ставало все більш явним, що така державна політика приведе лише до відставання від інших держав, в освоєнні новітніх технологій. Нарешті, з початку 2022 року, розуміння необхідності розвитку цифрових технологій, і в тому числі за допомогою адекватного правового регулювання «криптовалютою» в Україні розпочалось.

Вихідні передумови. Законопроект «Про віртуальні валюти» № 3637 від 11.06.2020 року був зареєстрований у Верховній Раді України. І

з тогу часу законопроект розглядався у профільних комітетах, повертався на доопрацювання, доопрацьовувався, знову вносився і передавався на розгляд профільним комітетам, і вже 02.12.2020 року був прийнятий Верховною Радою України у першому читанні, та прийнятий за основу. А вже 08.09.2021 року Закон України «Про віртуальні валюти» був нібито навіть прийнятий в цілому, далі пояснимо чому «нібито». Згідно належної процедури закон було підписано Головою Верховної Ради України та 21.09.2022 року направлено на підпис Президенту. Однак, гарант Конституції не поставив свого підпису, і 05.10.2021 року повернув зі своїми пропозиціями до лав Верховної Ради України. Після чого знову п'ять місяців законопроект з пропозиціями Президента розглядався у профільних комітетах та 17.02.2022 року знову був прийнятий з урахуванням внесених пропозицій від Президента, та після підпису Голови Верховної Ради, 11.03.2022 року знов направлений до гаранта Конституції. І нарешті 15.03.2022 року, після майже спливу двох років, та проходження дворазового кола до опрацювань і погоджень, - був підписаний Президентом України.

Мета статті. Провести правовий огляд та аналіз прийнятого Верховною Радою України від 17.02.2022 року Закон України «Про віртуальні активи» №2074-IX, який призваний стати основним законом в Україні, що регулює так звані криптовалюти. Дослідити правову сутність поняття «віртуальні активи» та повноту її визначеності.

Виклад методики. При проведенні дослідження використовувалися: загальнонаукові методи дослідження – дедукція та індукція, синтез та аналіз, наукова абстракція; спеціально – юридичні методи пізнання - правове прогнозування, порівняльно правовий метод.

Результати дослідження (виклад основного матеріалу). 31 жовтня 2008 року і 3 січня 2009 року - ці дві дати є основними крапками відліку в історії криптовалюти - біткоїн. 31 жовтня Сатоши Накамото опублікував Білу книгу Біткоїн - концепцію революційної грошової системи і її внутрішньої валюти. [1] У криптографічний список розсилання був відправлений лист із описом концепції біткоїнів. Також воно було спрямовано багатьом провідним фахівцям по криптографії, відомим своїм інтересом до децентралізованих рішень. [2] 3 січня 2009 року дана модель знайшла своє практичне втілення у вигляді першого біткоїн - блоку #0, також відомого як генезис - блок. Перший блок мережі - цей наріжний камінь, який забезпечив основу для всієї біткоїн - екосистеми, що змінила наше сприйняття грошей у цифрову епоху. [1]

Як ми зазначали, Верховна Рада України прийняла тільки 17.02.2022 року Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-IX (надалі - Закон 2074) [3]. Таким чином шлях України від появи

біткоїн у 2008 році, як однієї з найвідоміших криптовалют, до прийняття Закону 2074 був довжиною у 14 років. І цей шлях ще триває, бо згідно п.1 Розділу VI Прикінцеві та перехідні положення, Закон 2074 набере чинності з дня набрання чинності закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами.

У Верховній Раді України вже зареєстровано 13.03.2022 року законопроект №7150 зі змінами до Податкового кодексу України. [4]

Також потрібно враховувати, що впровадження Закону 2074 можливе після впровадження Державного реєстру поставальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, про що додатково зазначено у п.2 Розділу VI Прикінцеві та перехідні положення, як обмеження в можливості застосування санкцій передбачених статтею 23.

Законодавство України про віртуальні активи, як зазначено у статті 3 Закону 2074, складається з Конституції України, міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Цивільного кодексу України, цього Закону, Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та інших законів, а також прийнятих на їх виконання нормативно-правових актів.

З введенням в дію Закону 2074 передбачено, відповідно до п.3 Розділу VI Прикінцевих та перехідних положень, внесення змін тільки до наступних законодавчих актів України: Закону України «Про Національний банк України»; Закону України «Про банки і банківську діяльність»; Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»; Закону України «Про захист прав споживачів»; Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»; Закону України «Про запобігання корупції»; Закону України «Про валюту і валютні операції»; Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»; Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Як ми бачимо з порівняння переліку зазначеному у статті 3 та п.3 Розділу VI Закону 2074, не беручи до уваги основополагаючи Конституцію та ратифіковані міжнародні договори, яким не повинні суперечити усі новоприйняті закони, то випадає, як не змінним, але такий що регулює «віртуальні активи», - Цивільний кодекс України.

При ознайомленні з текстом статті 1 «Визначення термінів» Розділу 1 «Загальні положення»

Закону 2074, ми зустрічаємо неодноразові посилення, у контексті надання поняття новим юридичним термінам, на звичні нам дефініції Цивільного кодексу України:

- п.п.1 п.1 ст.1 : «1) віртуальний актив - нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав»;

- п.п.3 п.1 ст.1 : «3) забезпечений віртуальний актив - віртуальний актив, що посвідчує майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав.»;

- п.п.6 п.1 ст.1 «6) незабезпечений віртуальний актив - віртуальний актив, що не посвідчує жодних майнових або немайнових прав»;

По перше. Як можна спостерігати, у приведених прикладах, відсутнє жодне пряме посилання на Цивільний кодекс України. Як наприклад, це зроблено у п.2 тієї статті 1 «Визначення термінів» Розділу 1 «Загальні положення» Закону 2074 зазначено про вживання термінів у контексті інших прямо вказаних нормативно-правових актів: «Терміни «структура власності» та «бездоганна ділова репутація» вживаються в цьому Законі у значеннях, наведених у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Термін «валютні цінності» вживається в цьому Законі у значенні, наведеному в Законі України «Про валюту і валютні операції».». На наш погляд, щоб уникнути розбіжностей та суперечностей, при правозастосування, потрібно, як це зроблено у п.2 ст.1 Закону 2074, зробити посилання на усі дефініції пов'язані з Цивільним кодексом України у тієї статті 1 «Визначення термінів» Розділу 1 «Загальні положення» Закону 2074.

По друге. Аналізуючи п.п.1 п.1 ст.1 Закону 2074, щодо надання поняття «віртуальним активам», можна констатувати що вони є: а) нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав; б) можуть посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав.

Також правовий статус віртуальних активів визначений більш конкретно і у першому пункті статті 4 «Правовий статус віртуальних активів» Закону 2074, як : «Віртуальні активи є нематеріальними благами, особливості обороту яких визначаються Цивільним кодексом України та цим Законом. Віртуальні активи можуть бути незабезпеченими або забезпеченими.».

Однак, у самому Цивільному кодексі України, не внесені ні які зміни, та застереження, щодо

віртуальних валют, як різновидом нематеріальних благ.

Розділ III «Об'єкти цивільних прав», глава 12 «Загальні положення про об'єкти цивільних прав», Стаття 177: «Види об'єктів цивільних прав»: «Об'єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага.» [5].

Також відсутні уточнення і у понятті нематеріальні блага, що викладені у Цивільному кодексі України, розділ III «Об'єкти цивільних прав», глава 15 «Нематеріальні блага», стаття 199 «Результати інтелектуальної, творчої діяльності»: «1. Результати інтелектуальної, творчої діяльності та інші об'єкти права інтелектуальної власності створюють цивільні права та обов'язки відповідно до книги четвертої цього Кодексу та інших законів.» [5].

Ми вважаємо що правова недосконалість поняття та правової природи віртуальних активів буде сприяти різного роду непорозумінню у правозастосовній діяльності. І щоб уникнути таких складнощів при використанні віртуальних активів у майбутньому, при вирішенні судових спорів, позираючи на велику кількість різновидів віртуальних активів, потрібно удосконалювати Закон 2074.

Напрямок удосконалення, повинен бути направлений на визначення правової сутності віртуальних активів, через надання окремого статусу або розширення існуючої дефініції Цивільного кодексу України та відповідно їх зрозумілого відображення у Законі 2074 та інших нормативно – правових актів, що відносяться до регулювання віртуальних активів.

У підтвердження концептуальної вірності нашої правової позиції, щодо необхідності внесення змін у Цивільний кодекс України, може слугувати, окрім наших висновків і первинна версія законопроекту «Про віртуальні активи» № 3637 від 11.06.2020 року. У якій, в п.2 Розділ IV «Прикінцеві положення» було запропоновано ввести зміни у Цивільний кодекс України разом з прийняттям самого закону, шляхом не тільки додавання змін діючі норми, а й створенням окремої статті, присвяченої віртуальним активам: «2. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1) у Цивільному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 40-44, ст. 356): Частина першу статті 190 після слів "сукупність речей" доповнити словами "віртуальні активи". Додати нову статтю 190-1 наступного змісту: Стаття 190-1. Віртуальні активи. 1. Віртуальні активи є різновидом майна, розпорядження яким здійснюється відповідно до норм Закону України "Про віртуальні активи" та цього Кодексу.» (6).

Більш того, рівно як і ми, але у іншій формі, первинною версією законопроекту «Про віртуальні активи» № 3637 від 11.06.2020 року, було також запропоновано надати окремий статус віртуальним активам, так передбачалось зазначити у Розділі I Загальні положення, статті 1: «Терміни та визначення, які вживаються у цьому Законі, мають наступні значення: 1) віртуальний актив – особливий вид майна» [6].

Ми вважаємо, що виходячи з сутності віртуальних активів, їх не можливо відчувати, та вони не відповідають і іншим характеристикам, як-то було запропоновано у первинній версії законопроекту «Про віртуальні активи» № 3637 від 11.06.2020 року. Тобто їх не можна віднести до ст.190 «Майно» Цивільного кодексу України, доповнивши «... після слів "сукупність речей" доповнити словами "віртуальні активи".

Наведемо декілька прикладів формулювання природно-технологічної сутності криптовалют, для більш ємного розуміння і формування в подальшому її правової позиції, з точки зору об'єкту цивільних прав:

- У чому суть криптовалюти. Криптовалюта — це цифрова одиниця розрахунку, яка створюється методом розшифрування криптографічних кодів. Простими словами, криптовалюта — це тільки математичний код, який несе в собі інформацію про монету. Одиницею виміру всіх криптовалют є коін (у перекладі з англійської мови означає «монета»). Він існує лише у віртуальному просторі, функціонує за рахунок технології блокчейн.; [7]

- Криптовалюта – це криптографічна валюта, зашифрований електронний актив. Ця валюта є по суті набором коду, вона не має фізичного втілення, її не можна взяти до рук. Крім того, криптовалюта – це також не аналог електронних грошей, хоча багато в чому схожа. Заробляти чи точніше добувати криптовалюту можна за допомогою майнінгу – процесу, під час якого майнери використовують свої комп'ютери для обробки комп'ютерного коду криптовалюти та як нагороду отримують монети.; [8]

- Основою для створення криптовалют слугуватиме новий спосіб запису й передачі даних під назвою блокчейн, що буквально означає – ланцюг блоків. Емісія криптовалюти (майнінг) відбувається за допомогою програмного забезпечення з відкритим вихідним кодом.; [9]

- Криптовалюта - це різновид цифрової валюти, основною схемою емісії якої є принцип докази виконаної роботи «Proof-of-work». Створення і перевірка кожної нової одиниці валюти засновані на деяких криптографічних методах.; [10]

- Одиниця криптовалюти – це код, який народжується в результаті складних комп'ютерних математичних обчислень; [11]

Віртуальні активи, більш схожі за своєю сутністю, з технічного зору та інших, на дефініцію Цивільного кодексу України – «інформація». Розділ III «Об'єкти цивільних прав», глава 15 «Нематеріальні блага», стаття 200 Інформація: «1. Інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.» [5].

І це частково співпадає з прийнятим визначенням правової сутності віртуальних активів у Законі 2074, в частини визнання віртуальних активів, як нематеріальні блага. Однак Закон 2074, не містить розширеного тлумачення віртуальних активів рівно як і Цивільний кодекс України, у контексті поняття «нематеріальні блага», як віднесеного до «інформації».

Висновки. Пропонуємо з метою удосконалення поняття «віртуальні активи» та усунення у майбутньому не вірного правозастосування у судовій практиці, внести зміни:

1) у Розділі III «Об'єкти цивільних прав», глава 15 «Нематеріальні блага», статті 200 «Інформація» Цивільного кодексу України, шляхом доповнення через кому, після слів «в електронному вигляді» наступними словами «у тому разі віртуальні активи»;

2) у Розділу 1 «Загальні положення» Закону 2074, а саме у пп.1 п1 ст.1 «Визначення термінів», доповнення через кому, після слів «нематеріальне благ» наступними словами «у вигляді інформації в електронному вигляді».

3) у Розділі II «Правовий режим віртуальних активів» Закону 2074, а саме у п 1 ст. 4 «Правовий статус віртуальних активів», доповнення через кому, після слів «нематеріальне благ» наступними словами «у вигляді інформації в електронному вигляді».

В результаті ми можемо отримати наступний вигляд з урахуванням запропонованих нами змін до Закону 2074 і Цивільного кодексу України:

1) Розділ III «Об'єкти цивільних прав», глава 15 «Нематеріальні блага», ст. 200 «Інформація»: «1. Інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, у тому разі віртуальні активи.»;

2) Розділу 1 «Загальні положення», пп.1 п1 ст.1 «Визначення термінів» Закону 2074: «1) віртуальний актив - нематеріальне благо, у вигляді інформація в електронному вигляді, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав»;

3) Розділ II «Правовий режим віртуальних активів», п.1 ст. 4 «Правовий статус віртуальних активів» Закону 2074: «Віртуальні активи є нематеріальними благами, у вигляді інформації в електронному вигляді, особливості обороту яких визначаються Цивільним кодексом України та цим Законом. Віртуальні активи можуть бути незабезпеченими або забезпеченими.».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. BitOracle. Биткойн: 10 лет спустя . 2019. URL: <https://bitnovosti.com/2019/01/03/bitkojn-10-let-spustya/> [дата звернення: 07.04.2022].
2. Сидорова Е. 15 удивительных фактов о Сатоши Накамото, которые должен знать каждый криптолюбитель. ihodl.com. 2018 [. URL: <https://ru.ihodl.com/analytics/2018-03-02/15-udivitelnyh-faktov-o-satosi-nakamoto-kotorye-dolzhen-znat-kazhdyj-kriptolyubitel/> дата звернення: 07.04.2022].
3. Про віртуальні активи. Закон України, № 2074-IX від 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2074-20>.
4. Проект Закону Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами. № 7150 від 13.03.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39211>.
5. Цивільний кодекс України. №435-IV від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.
6. Картка законопроекту - Пропозиції Президента України до Закону «Про віртуальні активи». №3637 від 11.06.2020. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/2698>.
7. Левенець О. Що таке криптовалюта і як вона працює. Creditznatok UA. URL: <https://creditznatok.com.ua/ua/article/lichnye-finansy/cto-takoe-kriptovalyuta-i-kak-ona-rabotaet/> [дата звернення: 16.04.2022].
8. Що таке криптовалюта і чому вона стала такою популярною?. Мінфин. CCLOAN — Офіційний блог компанії. 2022 URL: <http://minfin.com.ua/ua/blogs/CCLOAN/183073/> [дата звернення: 16.04.2022].
9. Ареф'єва І. Криптовалюта – що це за гроші і чи варто в ній інвестувати?. Financer.com Україна. 2021. URL: <https://financer.com/ua/wiki/cryptocurrency/>[дата звернення: 16.04.2022].
10. Криптовалюта: огляд, види та курс кращих цифрових криптовалют в 2022 році. Bankchart.ua. 2022. URL: https://bankchart.com.ua/e_banking/statti/oglyad_tsifrovih_kriptovalyut [дата звернення: 16.04.2022].
11. Попов В. Що таке криптовалюта?. Радіо свобода. Програма - Деталі.. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/details/28742278.html> [дата звернення: 16.04.2022].